א) השירים והנזמים והטבעות הרי הן ככל הכלים הנטלים בחצר ואמר עולא מה טעם הואיל ואיכא תורת כלי עליה הכא נמי הואיל ואיכא תורת כלי עליה א"ר נחמן בר יצחק בריך רחמנא דלא כסיפיה רבא לרב אויא רמי ליה אביי לרבה תניא מותר השמן שבנר ושבקערה אסור ורבי שמעון מתיר אלמא לר' שמעון לית ליה מוקצה ורמינהו רבי שמעון אומר כל שאין מומו ניכר מעי"ט אין זה מן המוכן הכי השתא התם אדם יושב ומצפה אימתי תכבה נרו הכא אדם יושב ומצפה מתי יפול בו מום מימר אמר מי יימר דנפיל ביה מומא ואת"ל דנפיל ביה מומא מי יימר דנפיל ביה מום קבוע ואם תמצי לומר דנפל ביה מום קבוע מי יימר דמזדקק ליה חכם מתיב רמי בר חמא מפירין נדרים בשבת [ונשאלין לנדרים שהן] לצורך השבת ואמאי לימא מי יימר דמיזדקק לה בעל התם כדרב פנחס משמיה דרבא דאמר רב פנחס משמיה דרבא כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת ת"ש נשאלין לנדרים של צורך השבת בשבת ואמאי לימא מי יימר דמזדקק ליה חכם התם אי לא מיזדקק ליה חכם סגיא ליה בג' הדיוטות הכא מי יימר דמיזדקק ליה חכם רמי ליה אביי לרב יוסף מי אמר ר' שמעון כבתה מותר לטלטלה כבתה אין לא כבתה לא מאי טעמא דילמא בהדי דנקיט לה כבתה הא שמעינן ליה לר' שמעון דאמר דבר שאין מתכוין מותר דתניא ר' שמעון אומר גורר אדם כסא מטה וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ כל היכא דכי מיכוין איכא איסורא דאורייתא כי לא מיכוין גזר ר"ש מדרבנן כל היכא דכי מיכוין איכא איסורא דרבנן כי לא מיכוין שרי ר"ש לכתחילה מתיב רבא מוכרי כסות מוכרין כדרכן ובלבד שלא יתכוין בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים והצנועין מפשילין במקל לאחוריהן והא הכא דכי מיכוין איסורא דאורייתא איכא כי לא מיכוין שרי רבי שמעון לכתחילה אלא אמר רבא

הנח

השירים. אצעדות: **הרי הן ככל הכלים.** אע"פ שאסור לצאת בהן לרה"ר כדאמרי' בפרק במה אשה יוצאה (לקמן נט:) גזירה דילמא שלפא ומחויא מיהו תורת כלי עליהן ומותר לטלטלן שלא כדרך מלבוש: **מומו ניכר.** גבי בכור קאי: **מי יימר דמודקק ליה חכם.** שימצא חכם שיזקק לו ביו"ט לראות אם מום קבוע הוא או לא: **מפירין נדרים.** בעל לאשתו: **ונשאלין לנדרים.** לחכם להתירן: **שהן לצורך שבת.** כגון נדר שלא יאכל היום: **ואמאי.** מותרת לאכול ואפי' שרי לה בעל ליתסר לה משום מוקצה דהא אסחה דעתה ואמרה מי יימר דמודקק לה בעל: **על דעת בעלה.** ע"מ אם ירצה הבעל וסמכה עליה דמודקק לה ביום שמעו: **הכא מי יימר כו'.** והדיוטות לא מצו למישרייה לבכור אלא במום הידוע לכל כגון מחוסר אבר: **איסורא דאורייתא.** כיבוי אב מלאכה הוא. חריץ ליכא איסור דאורייתא דחופר כלאחר יד הוא דחופר דאמר לקמן תולדה דחורש ומחייב ה"מ חופר כדרכו במרא וקרדום: **מוכרין כדרכן.** ואפי' של כלאים לובשו להראותו בשוק: **ובלבד שלא יתכוין.** להנאת חימום. והא ר"ש היא מדאזיל בתר כוונה:

לדבר

ואמר עולא מה טעם. להכי איצטריך לפרושי האי טעמא משום דמשמע ליה דסבר האי תנא כמאן דאסר לקמן להתקשט בהן בחצר מדקתני הרי הן ככל הכלים הניטלין בחצר פירוש ככל הכלים שמלאכתן לאיסור דשרי לצורך גופן ומקומן ולהכי מפרש עולא דאיכא תורת כלי עליה וקשה לר"י דאמר בפ' מי שהפך (מ"ק יב: ושם) ר' יהודה נשיאה נפק בזומרתא דמדושא [עי' פי' רש"י שם] שמע ר' אמי ואיקפיד אמר רב יוסף מ"ט איקפיד והתניא השירים והנזמים כו' ומאי פריך מינה אדרבה מינה משמע דאסור לצאת בהן כדפי' והתם קאמר נפק דמשמע דרך מלבוש ונראה לר"י דזומרתא דמדושא היינו טבעת של עץ כמו שמפרשים רבותיו של רש"י ולא של אלמוג כמו שהוא מפרש דאלמוגין מפרש בראש השנה (דף כג.) כסיתא והכא קאמר דמדושא אלא של עץ אחר הוא ששמו מדושא ואין שם תכשיט עליו וכשיוצאים בו דרך מלבוש לא הוי קישוט אלא טלטול בעלמא ולהכי ידע רב יוסף דר' אמי לא איקפד אלא משום טלטול והשתא מייתי שפיר מהך ברייתא דשרי לטלטל לצורך גופו או לצורך מקומו כשאר כלי' שמלאכתן לאיסור דניטלין לצורך גופו או לצורך מקומו ונפק לחצר קאמר אבל לרה"ר אסור כדאמרי' בפ' הדר (עירובין סט. ושם) ההוא גברא דנפיק בזומרתא דמדושא חזייה לר' יהודה נשיאה כסייה אמר כגון זה מבטל רשות לר' יהודה: **והתנן** ר"ש אומר כל שאין מומו ניכר מעי"ט אין זה מן המוכן. קשה לר"י מאי קא פריך הא ע"כ טעמא דר"ש לאו משום מוקצה אלא משום דסבר דאין רואין מומין ביו"ט דהא ר' יהודה דאית ליה טפי מוקצה שרי התם כר"ש אין נדין (ביצה כה: ושם) בכור שנפל לבור יעלה מומחה ויראה אם יש בו מום יעלה וישחוט ואם לאו לא ישחוט וי"ל דדייק מדלא קתני ר"ש אוסר לפי שאין רואין מומין בי"ט דהוה משמע לכתחילה אסור אבל בדיעבד מבוקר ומדקתני אין זה מן המוכן משמע דהוי מוקצה ואפי' בקרו אינו מבוקר והכי פליגי דר' יהודה סבר רואין מומין בי"ט הלכך לא הוי מוקצה דמיירי בנפל בו מום מעי"ט כדמוקי לה התם ור"ש סבר אין רואין ולכך אפי' ביקרו אינו מבוקר משום מוקצה וא"ת דבבילה משמע דאביי סבר כאדא בר אוכמי דאמר לר"ש היכא דנפל בו מום מעי"ט אם בקרו מבוקר דאמר אביי התם כוותיה דרבה בר רב הונא מסתברא מדקתני תלת בבי בברייתא (ומוקמא הכא ברייתא כאדא בר אוכמי) וע"כ הא דשני ליה בין נפל בו מום קבוע מעי"ט לנפל בו מום בי"ט משום דבנפל בו בי"ט איכא תלתא מי יימר כדקאמר בסמוך ובנפל בו מעי"ט ליכא אלא חד מי יימר דמיזדקק ליה חכם מאי קשיא מנר שכבה דליכא כל הני מי יימר וי"ל דחזר בו אביי ולית ליה (דאדא בר אוכמי) משמע מתני' דרב אושעיא דאדא בר אוכמי משבש ותני דמתני' דהתם נמי דיקא כרב אושעיא כדמפרש התם: **מי** יימר דנפל ביה מומא. נראה דכל הני מי יימר דקאמר רבה לאו דווקא דהא ר"ש אסר אפי' בנפל בו מום קבוע מעי"ט דהשתא ליכא אלא חד מי יימר דמיזדקק ליה חכם דהא קאי אר' יהודה דלא שרי אלא כשהיה בו מום קבוע מעי"ט דהא פריך אהא דקאמר ר' יהודה ואם לאו לא ישחוט פשיטא ומשני לא צריכא דנפל ביה מאתמול מום עובר והשתא הוה ליה מום קבוע מהו דתימא כיון דלדעתיה עילויה נשחטיה קמ"ל א"כ הא דקאמר אם יש בו מום יעלה וישחוט היינו ע"כ מום קבוע מעי"ט ואפי' לאדא בר אוכמי דשרי ר"ש בדיעבד בחד מי יימר מ"מ בנפל בו מום עובר מעי"ט דאיכא תרתי מי יימר לכולה משמע התם דאסר לכך נראה דלאו דוקא הן דאפי' בחד מי יימר סגי וכן מוכחא מתקפתא דרמי בר חמא דפריך מחד מי יימר: **מי** יימר דמיזדקק לה בעל. ואע"ג דפירות שנדרה מהם אינם מוקצין לענין טלטול דהא חזו לשאר בני אדם מ"מ אית לן למימר מיגו דאיתקצאי בין השמשות מאכילתם איתקצאי לכולי יומא אי נמי איירי בפירות שלה ואסרתן לכל אדם: **מי** יימר דמיזדקק לה בעל. תימה מי דמי התם ודאי לא מיזדקק ליה חכם דאין רואין מומין בי"ט אבל הכא דאין לך איסור בדבר מיזדקק לה בעל ולית לן למימר מי יימר דהא לר' יהודה דקסבר רואין מומין בי"ט לא אמרי' מי יימר וי"ל דבעל נמי לא ניחא להזדקק דזימנין דשרי נדרים שנדרה לדבר מצוה: **התם** אי לא מיזדקק ליה חכם סגי ליה בג' הדיוטות אבל הכא כו'. ואע"ג דבפ"ק דחולין (דף יח:) אמר רב יהודה אמר ר' ירמיה ספק משמיה דרב ספק משמיה דשמואל ג' מתירין את הבכור במקום שאין מומחה היינו דוקא במומין מובהקין כגון ניסמת עינו נקטעה ידו נשברה רגלו כדאמרינן בשילהי כל פסולי המוקדשין (בכורות לו.) וה"נ דהוה מצי למימר מי יימר דמזדקקי ליה ג' הדיוטות דודאי לא מיזדקקי ליה משום דאין רואין מומין בי"ט והא דנקט דמיזדקק ליה חכם משום דחכם שרי בכל מומין:

ולפ"ז א"ש גבי טבל דאמר אם עבר ותיקנו מתוקן דדוקא חכם אמר הכא לא מיזדקק אבל בג' הדיוטות לא אמר מי יימר ומיהו לפי מ"ש בפנים ה"נ המ"ל כו' לא א"ש טבל כדפי' לעיל ולהכי נקט חכם משום דמתיר בכל מומין ועיקר טעמא משום דהכא איכא איסורא והתם ליכא והא דנקט התם אם לא מיזדקק ליה חכם סגיא בג' הדיוטות אע"ג דשרי חשיב מוקצה אי לא סגיא ליה בג' הדיוטות (ת"י):

כבתה אין לא כבתה לא. כן דרך הש"ס דלאע"ג דהוה מצי לאתויי רישא דקתני בהדיא חוץ מן הנר הדולק בשבת מייתי סיפא ודייק מינה:
דכל היכא דקמכוין איכא איסורא דאורייתא. וא"ת דהכא בכיבוי ליכא איסורא דאורייתא לר"ש דמלאכה שאינה צריכה לגופה היא וי"ל דה"ק דכי מיכוין איכא איסורא דאורייתא כגון בפתילה וצריך להבהבה אע"פ שזה התירוץ דחוק הוא הא בלאו הכי פריך ליה שפיר הרב פור"ת:

הנח

תוס' ישנים

א) הא דלא מייתי מתניתין דכל הכלים ניטל אדם קורדום לפצוע בו אגוזים משום דהתם נמי מיוחד להיתר לפצוע בו אגוזים אבל השירים כי אין עושין כ"א ללבוש וכיון דאסור להתקשט בהן ה"ל נאסרן לטלטל אפ"ה כיון דאיכא תורת כלי עליה שרי והכא נמי ל"ש:
ב) וליכא למימר דלאע"ג דנפל מום מעי"ט איכא ג' מי יימר דהבעלים לא היו יודעים כלל שהיה בו מום לא היה דהתם מפי' כל שאין מומו ניכר לחכם משמע אבל בעלים יודעים ולאדא בר אוכמי נ"ל דלאע"ג דר"ש איירי דנפל ביה מום מעי"ט מדקאי על ר"י מ"מ איירי נמי כנפל בו מום בי"ט או מום עובר מעי"ט מדקתני אין זה מן המוכן דמשמע אפילו ביקרו אינו מבוקר:
ג) ויהר"ם מירץ דהכא בנדרים דדמיא בידים הוי לנו לאסור כי התם דלא דמיא בידים:

◆

רב נסים גאון

התם אי לא מזדקק ליה חכם סגיא בבי' הדיוטות. משתכח עיקר דילה במסכתא דנדרים בפרק נערה מאורסה (דף עח) אהרן ובניו וכל ישראל בפרשת נדרים למאי הילכתא. אמר רב אחא בר יעקב להכשיר ג' הדיוטות. וכותיה גרסי' בפרק יש נוחלין (ב"ב קכ.).

◆

רבינו חננאל

כמו (ש"מ עולא) [שאי' עולא] בשירים ונזמים וטבעות הואיל ותורת כלי עליהן. תנא מותר שמן שבנר ושבקערה אסור להסתפק ממנו ור"ש מתיר, אלמא לר"ש לית ליה מוקצה. איני והא לענין בכור שנפל בו מום ביו"ט אמר ר"ש אין זה מן המוכן. ושנינן שני זה מזה, בנר אדם מצפה מתי תכבה נרו ויסתפק מן השמן ימכין ליה, אבל לגבי מום ליכא למימר הכי דאמר מי יימר דנפיל ביה מומא, ואי נפל מי יימר דמזדקק ליה חכם. ומותבינן מהא דתנן מפירין נדרים בשבת ולצורך השבת. ושנינן כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת, ומבתחלה כך נדרה בחזקת שיפר לה בעלה. והא [דתנן] נשאלין נדרים לצורך השבת ניכא מי יימר דמזדקק ליה חכם. ושנינן שני התם דסגיא בג' הדיוטות. רמי אביי ומי אמר ר' שמעון כבה הנר מותר לטלטלו, מכלל דאי לא כבה חייש דילמא כי מטלטל ליה שמא יכבה, והא איהו דאמר גורר אדם מטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ. הנה דאע"ג דנעשה חריץ כיון דבלא כוונה נעשה לא חייש ר' שמעון. ושני כל היכא דכי מכוון אתי למינגע באיסורא דאורייתא, כגון כביית הנר וכיוצא בו חייש ר"ש וגזר מדרבנן. וכל היכא דכי מכוון איסורא [דרבנן] היא, כי לא מכוון [שרי] ר"ש לכתחילה. איני והא מוכרי כסות כו', וכלאים איסורא דאורייתא היא, וכי לא מכוון שרי ר"ש לכתחילה. ומשני רבא

א) עי' בתוספי גרסאות.

מסורות הש"ס

א) מו"ק יב., ב) [לעיל מד.] ביצה ל., ג) ביצה כו., ד) לקמן קנז. נדרים עז., ה) יבמות כט: גיטין פג: נדרים עג: נדה מו., ו) לקמן קנז. נדרים עז:, ז) [תוספתא ביצה פ"ב] [לעיל כט. כב: ביצה כג: פסחים קא. מנחות מא.], ח) כלאים פ"ט מ"ה [לעיל כט: פסחים כו.], ט) [לקמן עג.], י) רש"ל מ"ז, כ) [עי' תוס' לעיל ל"ט: ד"ה אלא פריך וע' הר"ן].

◆

גליון הש"ס

גמ' ואמר עולא. עי' לקמן דף נט ע"ב תוס' ד"ה תאן דרכה: תוס' ד"ה מי יימר דמיזדקק לה בעל ואע"ג וכו' דהא חזי לשאר ב"א. עי' לקמן דף קמ ע"ב תוס' ד"ה כיון דחזיא: שם ד"ה דכל היכא וכו' אע"פ שזה התירוץ דחוק. עי' בכתובות דף כה ע"א תוס' ד"ה דכור ליה:

◆

מוסף רש"י

השירים. נוסקי"א בלע"ז (מו"ק יב.). **מותר השמן שבנר ושבקערה.** נר קרידי"ל, מותר השמן שנותן בנר או בקערה, שמן הניתן להדלקת הנר של שבת וכבה, המותר יש בה משום מוקצה ואסור (ביצה ל:). **אין זה מן המוכן.** לאו משום מוקצה אסר ליה, דהא לית ליה מוקצה, אלא לפי שמתירו ביו"ט נראה כמתקנו, אי דהוה ליה כמן דין דנמור ביה משום שבות, והכי קאמר אין התירו היתר ולאו מוכן להכשר (שם כו.). **מפירין נדרים בשבת.** בעל לאשתו ואב לבתו (נדרים עז:). **לצורך השבת.** כגון שנדרה מאכילה ומתכשיטין (שם). **דבר שאין מתכוין מותר.** ואף על גב דקעביד חריץ והוי תולדה דחורש או בונה (לעיל כב:). **מוכרי כסות מוכרין כדרכן.** מעטפים בכסות כלאים (פסחים כו.). כסות של כלאים לובשו בשוק כדי להראותו למוכרו, דלא אסרה תורה אלא לבישה שהיא להתחמם כדרך כל הלובשים, והעלאה דומיא דלבישה נמי דמתהני בה (לעיל כט.). **ובלבד שלא יתכוין.** להנאת לבישה (פסחים שם). **והצנועין.** כשרים שמרחיקין עצמן מכל לזות שפתים (לעיל כט:). או: פרושים שמתרחקים מן הכיעור ומן הדומה לו (פסחים שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com